

Vergaderjaar 2003–2004

29 200 IV

Vaststelling van de begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2005

Nr. 16

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE vernieuwing EN KONINKRIJSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 september 2004

Naar aanleiding van mijn bezoek aan de Nederlandse Antillen en Aruba begin juli jl. en naar aanleiding van de gesprekken die ik de eerste week van september met onder andere minister-president Ys van de Nederlandse Antillen voerde, informeer ik u over de recente ontwikkelingen op het terrein van de Koninkrijksrelaties. Ik beperk mij hierbij tot een aantal hoofdthema's.

Nederlandse Antillen

De situatie op de Nederlandse Antillen baart de Nederlandse regering zorgen. De toenemende criminaliteit, de armoede en de slechte situatie van de openbare financiën vragen om drastische maatregelen van de Antilliaanse regering. Het kabinet-Ys II, dat in juni is aangetreden, realiseert zich dat zij zelf verantwoordelijk is voor het nemen van die maatregelen. Het Nederlandse kabinet is van mening van structurele maatregelen genomen moeten worden zonder de acute nood uit het oog te verliezen. Alleen met structurele maatregelen kan worden voorkomen dat de Antillen verder afglijden.

Het kabinet-Ys II heeft een urgentieprogramma opgesteld met een groot aantal actiepunten. De Antilliaanse regering heeft aangegeven dat voor de uitvoering van een aantal actiepunten uit het programma ondersteuning van Nederland noodzakelijk is. Nederland is bereid om een bijdrage te leveren aan de verbetering van de situatie. Echter, nadrukkelijk zonder de verantwoordelijkheid van de Antilliaanse regering over te willen én kunnen nemen. Armoede, criminaliteit en de openbare financiën hangen nauw met elkaar samen, ondersteuning van het urgentieprogramma door Nederland is daarom afhankelijk van de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen op al deze terreinen.

Het afgelopen jaar heeft Nederland al veel gedaan ter ondersteuning en zijn maatregelen genomen om de ondersteuning ook zonder al te veel

bureaucratische lasten op zijn plaats te laten komen. Enkele voorbeelden hiervan zijn het kwijtschelden van de schuld aan Nederland, uitbreiding van de Kustwacht, het besluit om een walradarsysteem aan te schaffen, afspraken over het uitvoeren van een armoede-analyse door de UNDP en de Wereldbank en extra ondersteuning van het project Integrale wijk-aanpak van Reda Sosial. Om de bureaucratie te verminderen en besluitvorming over financiering van projecten transparanter te maken zijn een fonds voor de financiering van de niet-gouvernementele organisaties (AMFO) en het ontwikkelingsfonds SONA opgericht.

Ter ondersteuning van de uitvoering van het urgentieprogramma zijn aanvullende afspraken gemaakt met de Antilliaanse regering. Kern van de afspraken is dat de Antilliaanse regering haar verantwoordelijkheid neemt, dat zij de maatregelen uit het urgentieakkoord ook daadwerkelijk implementeert en dat Nederland dat steunt. Bijgevoegd treft u een overzicht van de afspraken.

Openbare financiën

Kern van de aanpak van de problematiek van de Nederlandse Antillen ligt bij het op orde brengen van de openbare financiën. Het verminderen van de schuld en begrotingsdiscipline zijn de eerste prioriteiten. De Antilliaanse regering zal het komende jaar hiervoor noodzakelijke, en wellicht onpopulaire, maatregelen moeten nemen. Ter verlichting van de schuld heeft Nederland om te beginnen € 48 miljoen van de schuld aan Nederland kwijtgescholden. Het is nu aan de Antilliaanse regering om zichtbare stappen te zetten, vervolgens is Nederland bereid om te spreken over kwijtschelding van de resterende schulden aan Nederland.

Criminaliteit

De criminaliteit in de Nederlandse Antillen lijkt zich het afgelopen jaar te verharden, dit veroorzaakt veel onrust bij de Antilliaanse gemeenschap. Het aantal gevallen van geweldscriminaliteit is schrikbarend. Ondanks alle maatregelen die de Antilliaanse regering al genomen heeft wordt Nederland nog steeds geconfronteerd met drugstoevoer vanuit de Antillen en met kansarme jongeren die hun toevlucht zoeken tot Nederland en daar afglijden. Vanuit die visie wil Nederland een bijdrage leveren aan het verminderen van de problematiek. De sleutel voor de oplossing ligt bij de Antilliaanse regering. De problemen zijn mede ontstaan door jarenlang te weinig te investeren in de rechtshandhavingssketen en door het ontbreken bij de Antilliaanse regering van een heldere visie op de veiligheidsproblematiek waarin zowel preventie als repressie een plaats hebben. De Antilliaanse regering zal hiervoor ook (begrotings-)prioriteiten moeten stellen.

Nederland investeert al veel in de bestijding van criminaliteit in de Nederlandse Antillen en Aruba. Een groot gedeelte van hoofdstuk IV van de Rijksbegroting is hiervoor gereserveerd. In juni heeft de Rijksministerraad besloten de Kustwacht nog eens verder te versterken en in augustus tijdens het tripartiete justitiële overleg tussen de drie landen is besloten om de aanschaf van een walradarsysteem voor te bereiden en om de mogelijkheden voor gemeenschappelijke grenscontroleteams te onderzoeken. Mede namens mijn collega van Justitie, de heer Donner, zend ik u bijgaand de besluitenlijst van het tripartiete overleg.

Sociale vormingsplicht

De armoede- en criminaliteitsproblemen worden mede veroorzaakt door gebrek aan economische mogelijkheden voor jongeren. De sociale vormingsplicht staat centraal in de plannen van het kabinet-Ys II. Met Antilliaanse regering ben ik van mening dat een vormingsplicht de toekomstmogelijkheden van jongeren kan vergroten. Hierbij ga ik er vanuit dat een goed uitgevoerde en gehandhaafde vormingsplicht het aantal Antilliaanse probleemjongeren dat naar Nederland reist, zal doen verminderen. Tijdens het hiervoor genoemde tripartiete overleg heeft de minister van Justitie van de Nederlandse Antillen in dit kader toegezegd dat uiterlijk op 1 november de uitklaring voor minderjarigen wordt hervat. De uitklaring is bedoeld om te voorkomen dat minderjarigen alleen en onbegeleid de Nederlandse Antillen verlaten om zich in Nederland te vestigen zonder dat in het wettelijk vereiste gezag is voorzien. De Antilliaanse regering zal de vormingsplicht zo spoedig mogelijk invoeren. Afgesproken is dat de ervaringen met het urgentieprogramma Jeugd en Jongeren (UJJ) bij de implementatie zullen worden betrokken.

Modernisering van de verhoudingen

De bestuurlijke structuur van de Nederlandse Antillen in de huidige vorm werkt verlamdend op de daadkracht van bestuurders en het ambtelijke apparaat. De huidige situatie met veel bestuurlijke drukte, botsende belangen en het ontbreken van een gezamenlijke Antilliaanse identiteit, vormt op de lange duur een te wankel basis voor duurzame economische en sociale ontwikkeling en voor de rechtszekerheid op de eilanden. Samen met de Antilliaanse regering heb ik de werkgroep Bestuurlijke en Financiële Verhoudingen (BFV) ingesteld om hierover te adviseren. In oktober zal de werkgroep haar werkzaamheden afronden. Ik wacht met belangstelling de analyses en adviezen van de werkgroep af.

De rapporten van de werkgroep BFV van de commissie Europese Unie over de verhouding van Aruba en de Nederlandse Antillen met de Europese Unie, vormen belangrijke bouwstenen voor de discussie over de modernisering van de verhoudingen binnen het Koninkrijk. Zoals ik bij eerdere gelegenheden aan uw Kamer gemeld heb, is het uitgangspunt voor Nederland bij deze discussie: maximale bevoegdheden voor de eilandgebieden, minimale bevoegdheden voor het land de Nederlandse Antillen en cruciale bevoegdheden voor het Koninkrijk. Vanwege het verschil in schaalgrootte tussen de eilandgebieden is maatwerk per eiland hierbij vanzelfsprekend.

Aruba

Het gaat goed met de Arubaanse economie. De Centrale Bank van Aruba liet onlangs weten dat de Arubaanse economie in 2003 met 1,4 procent is gegroeid en dat het inkomen per hoofd van de bevolking het afgelopen jaar naar een recordhoogte van US\$ 21 158 is gestegen. De vooruitzichten voor 2004 zijn met een verwachte groei van 3 procent zelfs nog positiever. De positieve economische ontwikkeling is mede te danken aan het stabiele politieke klimaat en de veiligheid op Aruba.

Tijdens mijn bezoek in juli benadrukte minister-president Oduber het belang van de samenwerking tussen de landen op het terrein van de rechtshandhaving, meer in het bijzonder binnen het Recherchesamenwerkingsteam en de Kustwacht, voor de economische ontwikkeling van Aruba. Wij hebben vastgesteld dat de aanpak van zware georganiseerde criminaliteit het belang van de individuele landen overstijgt, samenwerking is noodzakelijk. Vanuit dit oogpunt heb ik minister-president mijn

zorg toegelicht over de medewerking van Aruba in genoemde organisaties. Door bijvoorbeeld een gebrek aan informatie van de lokale opsporingsdiensten en discussies over bevoegdheden komt de effectiviteit van de criminaliteitsbestrijding onder druk te staan. Dat is niet goed voor Aruba en niet goed voor het Koninkrijk. Minister-president Oduber heeft mij toegezegd een en ander te bespreken met de minister van Justitie Croes, die gedurende mijn bezoek uitlandig was, en zorg te dragen voor oplossingen voor de gesignaleerde knelpunten.

Inmiddels heeft minister-president Oduber aan de Nederlandse regering laten weten dat de politieke verantwoordelijkheid in Aruba voor de Kustwacht van minister van Justitie Croes is overgedragen aan de minister-president, voorts deelde hij mee dat Aruba zal meewerken aan de totstandkoming van de Rijkswet Kustwacht. Met betrekking tot de walradarketen heeft Aruba toegezegd dat op het moment dat deze radar operationeel is, de tijdelijke radar die Aruba voornemens is te leasen voor justitiële doeleinden buiten gebruik gesteld zal worden.

De Minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties,
Th. C. de Graaf